

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Pietrzak SSA Tadeusz Szweda
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2019 r. w Katowicach

sprawy z odwołania W. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne

na skutek apelacji ubezpieczonego W. B.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodka Zamiejscowego w Rybniku z dnia 26 marca 2018 r. sygn. akt IX U 37/18

zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 14 listopada

2017 r. i umarza należności powstałe z tytułu nieopłaconych przez ubezpieczonego W. B. składek na:

a) **ubezpieczenia społeczne – za okresy: od kwietnia 2003 r. do listopada 2004 r., marca 2005 r., od czerwca 2005 r. do lipca 2005 r., od września 2005 r. do sierpnia 2007 r., od listopada 2008 r. do lutego 2009 r.**

w łącznej kwocie 43.266,93 zł (czterdzieści trzy tysiące dwieście sześćdziesiąt sześć złotych dziewięćdziesiąt trzy grosze),

b) **ubezpieczenie zdrowotne – za okresy: listopada 2004 r., od września 2005 r. do sierpnia 2007 r., od listopada 2008 r. do lutego 2009 r.**

w łącznej kwocie 8.805,23 zł (osiem tysięcy osiemset pięć złotych dwadzieścia trzy grosze),

c) **Fundusz Pracy – za okresy: od kwietnia 2003 r. do listopada 2004 r., od września 2005 r. do sierpnia 2007 r. i od listopada 2008 r. do lutego**

2009 r. w łącznej kwocie 3.195,83 zł (trzy tysiące sto dziewięćdziesiąt pięć złotych osiemdziesiąt trzy grosze).

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Procek /-/SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 marca 2018r. Sąd Okręgowy w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku oddalił odwołanie ubezpieczonego W. B. od decyzji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 14 listopada 2017r. odmawiającej, na podstawie art. 1 ust. 13 pkt 2 ustawy z dnia 9 listopada 2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, umorzenia należności z tytułu składek na:

a) ubezpieczenia społeczne - za okresy: od kwietnia 2003r. do listopada 2004r., marzec 2005r., od czerwca 2005r. do lipca 2005r., od września 2005r. do sierpnia 2007r.,
od listopada 2008r. do lutego 2009r. w łącznej kwocie 43.266,93 zł, w tym z tytułu składek - 22.846,46 zł i odsetek - 20.420,47 zł;

b) ubezpieczenie zdrowotne - za okres: listopad 2004r., od września 2005r. do sierpnia 2007r., od listopada 2008r. do lutego 2009r. w łącznej kwocie 8.805,23 zł, w tym
z tytułu składek - 5.063,87 zł i odsetek - 3.741,36 zł;

c) Fundusz Pracy - za okres od kwietnia 2003r. do listopada 2004r., od września 2005r. do sierpnia 2007r. i od listopada 2008r. do lutego 2009r. w łącznej kwocie 3.195,83 zł, w tym z tytułu składek - 1.696,44 zł i odsetek - 1.499,39 zł.

W uzasadnieniu przedstawionej decyzji organ rentowy wskazał, że w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji o warunkach umorzenia ubezpieczony nie spłacił należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 1999r. nieobjętych postępowaniem o umorzenie. Nadto, organ rentowy podniósł, że umowa ratalna zawarta przez strony dnia 25 lipca 2013r. uległa rozwiązaniu z dniem 25 stycznia 2017r. z powodu niewywiązania się przez ubezpieczonego z obowiązku opłacenia bieżących składek.

Sąd Okręgowy ustalił, iż w dniu 21 stycznia 2013r. ubezpieczony W. B. (od 2002r. prowadzący działalność gospodarczą wykreśloną z ewidencji 19 listopada 2012r.) złożył wniosek, na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność.

Ostateczną decyzją z 21 marca 2013r. (dalej jako decyzja warunkowa) organ rentowy stwierdził, że na dzień 21 stycznia 2013r. będą podlegały umorzeniu należności z tytułu składek na:

a) ubezpieczenia społeczne - za okres: od kwietnia 2003r. do listopada 2004r., marzec 2005r., od czerwca 2005r. do lipca 2005r., od września 2005r. do sierpnia 2007r.,
od listopada 2008r. do lutego 2009r. w łącznej kwocie 43.266,93 zł;

b) ubezpieczenie zdrowotne - za okres listopad 2004r., od września 2005r. do sierpnia 2007r., od listopada 2008r. do lutego 2009r. w łącznej kwocie 8.805,23 zł;

c) Fundusz Pracy - za okres od kwietnia 2003r. do listopada 2004r., od września 2005r. do sierpnia 2007r. i od listopada 2008r. do lutego 2009r. w łącznej kwocie 3.195,83 zł.

Równocześnie organ rentowy wskazał w tej decyzji, że warunkiem umorzenia należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu, zaś należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 1999r. nieobjęte postępowaniem o umorzeniu, należy uregulować w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji.

Następnie w dniu 25 lipca 2013r. ubezpieczony zawarł z organem rentowym umowę o układ ratalny. Raty rozłożone zostały na okres od 9 sierpnia 2013r. do 10 lipca 2017r. za zaległości składkowe, których termin płatności był od lutego 2009r. do lipca 2010r. Termin wpłaty ostatniej raty za zaległości składkowe, których termin płatności przypadał na lipiec 2010r., ustalono na 10 lipca 2017r. W § 7 pkt 1 umowy ratalnej zawarto informację, że umowa ulega rozwiązaniu w przypadku, gdy dłużnik nie opłacił w pełnej wysokości składek bieżących przez okres dłuższy, niż 14 dni od dnia wymagalności.

Od grudnia 2016r. ubezpieczony ponownie rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej.

Ubezpieczony nie opłacił składek za czerwiec 2017r. w wymaganym terminie, czyli do 10 lipca 2017r., ponieważ zabrakło mu pieniędzy. Składki za czerwiec uiszczył we wrześniu 2017r.

Organ rentowy rozwiązał umowę o układ ratalny z powodu niewywiązania się ubezpieczonego z obowiązku opłacania bieżących składek. O rozwiązaniu umowy ubezpieczony został poinformowany zawiadomieniem z dnia 20 czerwca 2017r.

W dniu 27 czerwca 2017r. ubezpieczony złożył wniosek o utrzymanie w mocy zerwanej umowy. Jednocześnie Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony nie uregulował pełnej wysokości różnic wynikających z rat układu ratalnego, w związku z czym, wniosek został pozostawiony bez rozpoznania.

Na dzień 28 sierpnia 2017r. należności za czerwiec 2017r. (składki) jeszcze nie były uregulowane.

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie dowodów z dokumentów zebranych w aktach organu rentowego oraz w oparciu o dowody z zeznań świadka K. Z. oraz ubezpieczonego.

Oceniając odwołanie ubezpieczonego, Sąd Okręgowy wskazał, iż stosownie do art.10 ustawy z dnia 9 listopada 2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012r., poz. 1551- dalej jako ustawa abolicyjna), warunkiem umorzenia powyższych należności określonych w decyzji o warunkach, jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji ostatecznej niepodlegających umorzeniu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, FP i FGŚP oraz FEP za okres od 1 stycznia 1999r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek oraz należnych od tych składek: odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych i kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora Oddziału ZUS, naczelnika Urzędu Skarbowego lub komornika sądowego.

Warunkiem umorzenia należności objętych abolicją jest spłata należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji o warunkach.

Według tegoż Sądu, w niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, iż ubezpieczony nie spełnił warunków do umorzenia należności wskazanych w decyzji warunkowej, gdyż nie uregulował należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się tej decyzji, czyli do 27 kwietnia 2014r.

Jednocześnie - jak podaje ten Sąd - niedochowanie terminu wskazanego powyżej

nie przekreślało szans ubezpieczonego na umorzenie należności na podstawie powołanej ustawy abolicyjnej, gdyż ubezpieczony skorzystał z możliwości przewidzianej w ust. 12 tejże ustawy, czyli zawarł umowę o układ ratalny z organem rentowym.

W dalszym ciągu jednak - zdaniem Sadu Okręgowego - warunkiem umorzenia zaległości z tytułu prowadzonej zaległości gospodarczej było nieposiadanie zaległości w opłacie składek niepodlegających umorzeniu. Termin do spłaty ostatniej raty należności upływał 10 lipca 2017r. i do tego dnia ubezpieczony nie mógł mieć żadnych innych zaległości z tytułu składek. Sąd ten wskazał przy tym, iż ubezpieczony - w związku z ponownie prowadzoną działalnością gospodarczą od grudnia 2016r. - nie dokonał opłaty składki za czerwiec 2017r. w wymaganym terminie. Składkę tę bowiem uiścił we wrześniu 2017r., co sam też przyznał na rozprawie.

Sąd Okręgowy wskazał, że w toku postępowania ubezpieczony podnosił, że nie wiedział, iż zaległości z tytułu bieżących składek mają wpływ na umorzenie należności za okres objęty wnioskiem o umorzenie. Takie twierdzenia ubezpieczonego świadczą jedynie - w ocenie tegoż Sądu - o braku należytego dbania o własne interesy, gdyż w umowie o układ ratalny, o której zawarciu starał się sam ubezpieczony i której zrealizowanie było warunkiem umorzenia należności, wyraźnie zostało wskazane w treści § 7, że umowa ulega rozwiązaniu w przypadku, gdy dłużnik nie opłacił w pełnej wysokości składek bieżących przez okres dłuższy, niż 14 dni od dnia wymagalności.

W takiej sytuacji, Sąd Okręgowy uznał, iż organ rentowy zaskarżoną decyzją prawidłowo odmówił ubezpieczonemu umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, Fundusz Pracy i ubezpieczenie zdrowotne.

Mając na względzie przywołane okoliczności, Sąd ten na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie jako bezzasadne.

W apelacji od zaprezentowanego rozstrzygnięcia ubezpieczony, zarzucając Sądowi pierwszej instancji, że wydał krzywdzący wyrok, domagał się jego zmiany i uwzględnienia odwołania.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Przyjmując, jako bezsporne (wynikające z treści odwołania i odpowiedzi na odwołanie), iż w dniu 16 października 2017r. W. B. uregulował ostatecznie całe zadłużenie niepodlegające abolicji uznał, że apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Przypomnieć zatem należy, iż ustawa abolicyjna ustanowiła dwuetapowe postępowanie dotyczące umarzania należności składkowych. W pierwszej kolejności organ rentowy wydawał decyzję określającą warunki umorzenia (art. 1 ust. 8), a następnie decyzję o umorzeniu należności lub o odmowie ich umorzenia (art. 1 ust. 13).

W niniejszej sprawie organ rentowy w ostatecznej decyzji z dnia 21 marca 2013r. określił warunki umorzenia wskazując, że umorzeniu będą podlegały należności z tytułu składek na:

- a) ubezpieczenia społeczne - za okres: od kwietnia 2003r. do listopada 2004r., marzec 2005r., od czerwca 2005r. do lipca 2005r., od września 2005r. do sierpnia 2007r., od listopada 2008r. do lutego 2009r. w łącznej kwocie 43.266,93 zł;
- b) ubezpieczenie zdrowotne - za okres: listopad 2004r., od września 2005r. do sierpnia 2007r., od listopada 2008r. do lutego 2009r. w łącznej kwocie 8.805,23 zł;

c) Fundusz Pracy - za okres: od kwietnia 2003r. do listopada 2004r., od września 2005r. do sierpnia 2007r. i od listopada 2008r. do lutego 2009r. w łącznej kwocie 3.195,83 zł.

W pkt II opisanej decyzji organ rentowy zamieścił informację, iż warunkiem umorzenia wymienionych należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji.

Podkreślenia zatem wymaga, że powyższa ostateczna decyzja organu rentowego, wyraża określony stan prawny i z tego względu - zgodnie z zasadą domniemania prawidłowości aktów administracyjnych - wywołuje skutki prawne i wiąże inne organy państwowe, w tym sądy, chyba, że w myśl ugruntowanej koncepcji bezwzględnej nieważności aktu administracyjnego, jest nieistniejąca prawnie z uwagi na wady, które dyskwalifikują ją jako indywidualny akt administracyjny (została wydana przez organ niepowołany lub w zakresie przedmiotu orzeczenia bez jakiejkolwiek podstawy

w obowiązującym prawie materialnym, względnie z oczywistym naruszeniem reguł postępowania administracyjnego). Poza tym, jedynym wyjątkiem sąd w postępowaniu cywilnym nie jest uprawniony do kwestionowania decyzji administracyjnej, w szczególności pod względem jej merytorycznej zasadności i jest nią związany także wówczas, gdy w ocenie sądu decyzja jest wadliwa (por. szerzej w tym zakresie wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008r., I UK 376/07 i powołane w nim orzecznictwo).

Zgodnie z przywołaną normą art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej, warunkiem umorzenia należności opisanych decyzją warunkową jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji

o umorzeniu składek (ust. 13 pkt 1), niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych, za okres od dnia 1 stycznia 1999r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust. 2 oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika

Urzędu Skarbowego lub komornika sądowego. Podkreślenia zatem wymaga, iż na podstawie art. 1 ust. 12 ustawy abolicyjnej, w przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji warunkowej, niepodlegające umorzeniu należności,

z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty, warunek, o którym mowa w ust. 10, uważa się

za spełniony po ich opłaceniu. Jak trafnie wskazuje Sąd Najwyższy, przepis art. 1 ust. 12 ustawy abolicyjnej uzależnia spełnienie warunku nieposiadania, na dzień wydania decyzji

o umorzeniu, niepodlegających umorzeniu należności od rozłożenia ich na raty (zawarcia w tym przedmiocie umowy) w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji warunkowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2017r., I UZ 25/17).

Jako bezsporne przyjąć należy, że w dniu 25 lipca 2013r. strony zawarły umowę o rozłożeniu do dnia 10 lipca 2017r. na raty należności z tytułu składek.

Na podstawie art. 1 ust. 13 pkt 1 ustawy abolicyjnej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję o umorzeniu należności po spełnieniu warunku, o którym mowa w ust. 10 (czyli nieposiadanie na dzień wydania decyzji o umorzeniu składek (ust. 13 pkt 1), niepodlegających umorzeniu zaległości składkowych), z uwzględnieniem ust. 7, 11 i 12.

Podkreślić zatem trzeba, iż warunkiem umorzenia jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji finalnej (z art. 1 ust. 13 ustawy abolicyjnej) niepodlegających umorzeniu składek

na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych,

za okres od dnia 1 stycznia 1999r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust. 2 oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika Urzędu Skarbowego lub komornika sądowego (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2018r., I UK 283/17).

Organ rentowy sam zaś przyznaje, że na dzień wydania decyzji finalnej (czyli na 14 listopada 2017r.) ubezpieczony uregulował wobec organu rentowego wszelkie należności objęte układem ratalnym oraz naliczone odsetki za opóźnienie w płatności kilku rat, czyli nie posiadał niepodlegających umorzeniu należności z tytułu składek.

Jedynie na marginesie podnieść należy, iż skoro układ ratalny z dnia 25 lipca 2013r. (zawarty w toku postępowania abolicyjnego) jest umową prawa cywilnego, to mamy do czynienia z umową o podwójnym skutku zobowiązującym, w której każda ze stron występuje w roli wierzyciela i dłużnika. Otóż bowiem dłużnik (W. B.), po spłacie należności objętych układem ratalnym, mógł domagać się skutecznie od wierzyciela (Zakładu Ubezpieczeń Społecznych) umorzenia należności objętych decyzją warunkową. Zgodnie zaś

z normą art. 354 § 2 k.c., wierzyciel winien współdziałać przy wykonaniu zobowiązania w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego. W tym kontekście, dla osiągnięcia zasadniczego celu umowy, jakim dla dłużnika (ubezpieczonego) było umorzenie należności składkowych, organ rentowy winien powiadomić go o opóźnieniu w zapłacie rat lub zerwać umowę, co w obu przypadkach mogło doprowadzić do spłaty przez dłużnika całej zaległości składkowej niepodlegającej umorzeniu, przed wydaniem decyzji finalnej. Interpretując w ten sposób stan faktyczny niniejszej sprawy, uznać trzeba, iż organ rentowy wywiązał się z opisanego obowiązku, albowiem umożliwił ubezpieczonemu spłatę całej należności niepodlegającej umorzeniu przed wydaniem decyzji finalnej, błędnie jedynie oceniając, że ubezpieczony należności niepodlegających abolicji nie spłacił.

Konkludując, Sąd drugiej instancji na mocy art. 386 § 1 k.p.c. orzekł reformatoryjnie, jak w sentencji.

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Procek /-/SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR